

Mi Carissimo gener.

Si vis me frequenter scribere, ita debes facere, ut nunc fecisti. Nihil enim libentius facio, quam ut ad tuas dubitationes respondeam. Quamquam non puto plerumque esse tuas dubitationes; sed quod alios putes ita existare posse. Tunc, nec, quum scriberem, et quum uterem, non vidisse, in quo quis existare posset. Nunc tamen video, qua in re quis possit existare.

1. Dicit, Videri Apostolos, quando lectionem prophetici sermonis commen-
dant, commendasse lectionem LXX. interpretum; quia ea fuerit in o-
mnium manibus, et quia ipsi apostoli ea utebantur, et quia nunc, qui
commendant lectionem scripturarum commendant lectionem versionis.

R. 1. Apostoli commendantes lectionem scripturarum propheticas, hoc
sine dubio — nominantur scripturas propheticas, quod per prophetas
editum scripturam erat, et ab omnibus respectatur a prophetis editum
esse. quod sciebant in manibus Hebraeorum esse. a quibus Hellenis
disparatibatur. Sciebant porro omnes, LXX. esse Epymios,
et Graecam versionem eodem esse versionem. Versionem autem
quoad voces, esse ab omnibus; quoad sensum, posse esse eundem
cum Hebraeo authentico. Ideo, metonymice dicitur, qui legit
versionem, legere scripturas LXX. quod notum est. 2. Nunquam
Apostoli deducunt, LXX. Graecam eodem esse amplius
quam versionem. Ideo, quando commendant lectionem scripturarum
Graecam, mors illorum sine dubio fuit, ut ad omnem hypothe-
siam, quantum possent, alleborarent. 3. Apostoli sine loquentes
non tantum loquuntur Graecis, sed et Hebraeis; sed et bar-
baris. Quis autem putet, eos suavisse barbaris, ut a Graecis
potius formarent formantes curant versiones et differant,
quam ab Hebraeis? 4. Apostoli scribentes Graecis scripserunt
quidem, sed et propter Hebraeos. Nunquid igitur, quia verba
versionis usurparunt, voluerunt Hebraeos auctores esse re-
linquendi authenticum textum et ipsos voces spiritus sancti? Dein-
de scripserunt etiam nobis et nosque etiam Evuimibus. An
igitur nobis similes auctores sunt, dum commendant pro-
pheti in sermonem, ut omnino desinamus Codicem Graecum
et ei adhaeramus? Non scripsimus, quando legimus Hebrai-
ca, et cum eis comparamus totum Evangelium, et quod illi scri-
pserunt etiam utentes verbis versionis, an in fonte repen-
ditur? Numquid vero satisfacimus, quando volumus quid
amplius de divinis literis cognoscere, quam quod per ver-
sionem Graecam de eis recte cognoscere possumus? 5. Male
supponis, Apostolos semper nos esse versionem Graecam et
nihil nisi de Hebraeo posuisse. Atqui hoc fecerunt. Et eo ipso
satis ostendunt, se Hebraeam pro fonte habere. 6. Qui nunc
commendant lectionem scripturarum, non commendant versiones
ut fontem et authenticas. quod qui faciunt, Executi sunt quum
me et infideles operari. Studium sacrorum literarum debet
commendari, quod sit firmum et contendat maxime ad hypo-

2 Pet.
1:21.

plur et abundantiam cognitionis. 7. Non satis dum dicitur, Via
in Apostolos libere reliquisse, quo loquitur uti vellent; non satis de
 linguis inter uti simpliciter, et uti lingua versione, vel uti lingua
 fonte. Si putas, Apostolos debuisse expressi libere, se in he-
 bere Codicem Hebraicum. Id vero minime nascitur erat.
 quia in confesso erat, Moysen et Prophetas Hebraice esse locuti
 et fuisse esse tradita eloquia Dei. cordi, ut Vossius vult, pri-
 us illis qui erant Hebraei. Sed, si versionem Graecam vo-
 luerunt declarare utique authenticam, debuerunt plus fore
 quam eius verbis aliquando aut etiam plerumque uti. Aut
 supponendum est, in a temporis confutisse, ea versionem par-
 tibus auctoritate in Hebraeis.

II. Ad p. 36 1451. objicis, quid Apostolus in ep. ad Hebraeos non
 adhaerent a verbis Graeci Codicis. Unde concludis, quid fuerit
 in summo periculo. Nam aliqui imprudenter facturum fuisse, nam
 utendo verbis versionis, quam non admitterent. R. Male
 opponis tanquam immediate opposita, In summo est pro pari
errore in Hebraeo habere, et non admittere. Sufficit, ha-
 bere pro ubi et docta versione; sed tamen ex animadvertenda.
 [quanyquam fortasse non viderent aliquid posse fieri aen-
 rarius. Belgici nosi interpretes sunt in summo periculo, ne-
 riter interpretes; sed in in pari in progressu.]

Dracaa.
prima fol. 429.

III. Putas, mihi incumbere onus probandi, quid fuerint Synagoga
 Hebraica in Aegypto, Syria, Asia; non Vossio, quid non fuerint
 H. Iudaei Vossio; quippe afferenti et argumentanti. Quod enim
 vix tria exemplaria super fuerint despecta Hierosolyma, id
 ea hypostasi nititur, quod in illis partibus non fuerint, nisi Syn-
 goga Hellenistica. 2. In Babylone fuisse Synagogas He-
 probat Galunum Babylonicam et Chaldaicam versiones.
 3. In Syria fuisse, apparet; quia proxima erat Hebr. fuisse
 Et, quia ulterius in Cilicia Paulus erat Hebraeus ex He-
 braeis. Idem dicendum de Aegyptiorum et necessaria terra
 Iudaeis. Alioquin verum negat, in illis terris fuisse multos
 Hellenistas. In Tabernaculo reperuntur edicta et brevia
 missa ad 1132 sermone Chaldaico. que in Sandeum ponit.

IV. Folio 5. p. 4. § 1462 dicitur. Quam dico, literas ad id factas
 esse, ut vocalium notulas suscipiant, hoc significo, eam ratio-
 nem scribendi usurpantam esse ab Hebraeis, ut vocales scriberent
 telligerent, et, ut, qui vellent, sine usitatis, sine à se expositis
 notis vocalium posset supra vel intra adicere.

V. Quod de Antiquitate punctuationis Arabicae dicit, videtur mihi
 male percipisse D. Golij. autem. Is dicit, in Cor. uno esse
 varias expositiones. Eas ortas ex defectu vocalium. Eas postea
 additas esse. Non dicit, aliquos homines ad exemplum punctationis
 Mesopotamicae commentos esse punctationem Arabicam. Non
 tum primum sunt puncta Arabica inventa, quando Ale-
 ranos est punctatus.

VI. Ad § Neque enim necesse est etc. Obiicit, Historicis factis esse Geographicos, illa omnia verba esse dictata. R. Ego nihil definiis. Tantum dico: non esse necesse hoc dicere. Multum intertextus inter Geographica. Aliquando dicitur s. s. verba, s. in-
tellectum non dedit. Ita Daniel audivit verba, quae non intellexit. Aliquando et verba et intellectum dedit. v. g. quando dedit Apostolis primo loqui variis linguis. Aliquando excitavit ad studium inquirendi, et illuminavit intellectum, et inspiravit charitatem ad scribendum, vel etiam iussit testari, quae didicerant vel audiverant, et dedit eis esse fidelibus, et scripta iussit e. li. Quod nescio quare in Geographicos dici debeat. Neque scio, quare necesse sit dici de Episcopis, Spiritibus, s. omnia verba dictata esse.

Sed illud sufficit. Et ita Apostoli loquuti sunt sine dubio saepe, satis habentes, quod in bona conscientia +
VII. § Quod attinet, Et si quis. Rogas, qui meus argumenti? Dices, Potuisse corruptionem fieri post versionem LXX. edita. R. Argumentum meum hoc mentem habet. Porro, Judges post Episcopi tempora ipse esse scriptura, quam nos habemus. Dico, non potuisse quempiam, qui vellet tempore in orbem omnem facere in vestram, effirere, ut utentes ea scriptura istam vellent, ut ita omnia Hebraice scripta exemplaria haberent errore et perturbata tempora et Compara.

VIII. Tu parentasi dico, Nequid est in scriptura egypti-
buisse sermone Samaritano. quid verum est. Quis enim e. li. dicit? Inde suspicor, nec ex parte. Hieronymus magis quae de libris Hebraeae dicit, non facit comprehensum in Hebraeae Samaritanum, Potius in Ethiopiam. Sed quis iussit LXX. verba in superioribus. Si Tan ibi litteram quam videtur significat nisi superior. Si Tan ibi litteram formam significat, ergo quid significat אֲתָנָן Huius.

Vostros litteras mihi vere responsum parare. Ita scribit ad me Perizonius Darentianus. Huius scriptum in pluma in manibus typographi vidi. Est fere 30. foliorum. Ego iam tabes sum in Lucis. Scribo locum trigessimum. Verborum hinc tantum non habet. Ideo jam per aliquot septimanas subsistimus. Et non quidem non agere id fero, quia in Lucis sum. Carissimum nos pro Dei gratiam valeamus, et vos expectamus. Mitto de Catoppi, quae habet. nempe q. 37. et parva in 53. De Epica non mitto, quia, quum vellem mittere, non reperi domi. Proxime id fiet. Valete, amate Deum et vos invicem et nos et orate, ut veniat regnum Dei. Salutem parentibus et amicis ascribis. Valete d. 20. April. 1562.
In amantissimum
Joh. Coccejus.

loquerentur verbis
de scriptura fuit
ex, quae ex
illis dicitur
et demum vobis
non facere po-
terant; quae sibi
erant revelata:
obsequentes genera-
li praecepto loquedi,
et amoris Christi di-
namini. Ita tuor,
quod dicitur, et est de
75. animabus.
Vile in
cap. XLV.
Vult Gravin.
Mitto dissertationes
a Nisibis.
te laeten.

Ar 217

Reverendo et doctissimo
viro d. Guiberto
Apostolice V. P. M.

Bispinge.

Ausselburtz bei Engel von
M. H. Jacobus Apostolicus
beobachtet des H. Eusebii
geburt.

Mit Eurer hochachtungsvollen
mit A

86

